

ՑԱՆՑԱՅԻՆ ՀԱՐԱՔԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՌԱՆՁԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԲԵՅՐՈՒԹԻ ՀԱՅԵՐԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

ՍՈՒԱ ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ

Սոցիալական ցանցերը հնարավորություն են ընձեռում ձևավորելու էթնիկ խմբի ինքնակառավարման կառուցվածքներ օտար միջավայրում, որոնց գործառույթները պայմանավորված են ցանցում ստեղծված հին և նոր կապերի գոյությամբ: Այս պատճառով կարևոր է ուսումնասիրել հայկական Սփյուռքում սոցիալական ցանցերի գործառնության բնույթը, սահմանել նրանց որակական չափանիշները և վեր հանել ազդող գործոնները:

Հայկական հասարակության մեջ ցանցային հարաբերությունների կառուցման և գործառնության դեպքում որոշիչ դեր ունեն ցանցի ներսում ունեցած կապերը և դրանց բնույթը: Կարևոր է պարզել, թե այլ միջավայրերում հայերն ինչպես են հարաբերություններ հաստատում և զարգացնում, արդյոք պահպանվո՞ւմ են նշված առանձնահատկությունները, և արտաքին միջավայրի ազդեցությամբ դրանք ինչ փոփոխությունների են ենթարկվում: Այս պատճառով անհրաժեշտ է նախ և առաջ դիտարկել համայնքի ներկայացուցիչների ներգրավվածության խնդիրը համայնքային կառույցներում, դրա ձևը և ազդեցությունը համայնքային կյանքի վրա:

Բանալի բառեր – Սփյուռք, ցանցային հարաբերություններ, ազգակցական կապեր, համայնքային կառույցներ:

Սոցիալական ցանցերը¹ հնարավորություն են ընձեռում ձևավորելու էթնիկ խմբի ինքնակառավարման կառուցվածքներ օտար միջավայրում, որոնց գործառույթները պայմանավորված են ցանցում ստեղծված հին և նոր կապերի գոյությամբ: Այս պատճառով կարևոր է ուսումնասիրել հայկական Սփյուռքում սոցիալական ցանցերի գործառնության բնույթը, սահմանել նրանց որակական չափանիշները և վեր հանել ազդող գործոնները:

Հայկական հասարակության մեջ ցանցային հարաբերությունների կառուցման և գործառնության դեպքում որոշիչ դեր ունեն ցանցի ներսում ունեցած կապերը և դրանց բնույթը: Կարևոր է պարզել, թե այլ միջավայրերում հայերն ինչպես են հարաբերություններ հաստատում և զարգացնում, արդյոք պահպանվո՞ւմ են նշված առանձնահատկությունները, և արտաքին միջավայրի ազդեցությամբ դրանք ինչ փոփոխությունների են ենթարկվում: Այս պատճառով անհրաժեշտ է նախ և առաջ քննարկել համայնքի ներկայացուցիչների

¹ Barnes J. Class and Committees in a Norwegian Island Parish // Human Relations (7), 1954, p. 39-58.

ներգրավվածության խնդիրը համայնքային կառույցներում, դրա ձևը և ազդեցությունը համայնքային կյանքի վրա:

Հոդվածի նպատակն է ցույց տալ Բեյրութի հայերի շրջանում ցանցային հարաբերությունների գործառնության առանձնահատկությունները, ինչպես նաև դրա դերը համայնքի ինքնակազմակերպման մեջ:

Վերոնշյալ խնդիրների բացահայտման նպատակով օգտագործվել են 2012թ. ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի Սփյուռքի հետազոտությունների բաժնի հետազոտողների կողմից կատարված հետազոտության արդյունքները²:

Այն իրականացվել է հետևյալ մեթոդներով.

- ձևայնացված հարցում, որն անցկացվել է Բեյրութում բնակվող հայերի հետ՝ քվոտային ընտրանքով և ձևակույտի մեթոդով,
- դիտարկում՝ չներգրավված և առանց պլանի ձևաչափով,
- փորձագիտական հարցում տվյալ հիմնախնդրով համայնքի փորձագետների հետ,
- խորին հարցազրույց, որտեղ ընդգրկվել են հայկական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ՝ ըստ իրենց հմտությունների և տեղեկացվածության աստիճանի:

Տվյալների վերլուծությունն իրականացվել է նկարագրական և ցանցային վերլուծության մեթոդներով:

Այսպիսով, ներկայացված խնդիրների վերհանման նպատակով անհրաժեշտ է էմպիրիկ նյութի վրա դիտարկել Բեյրութի հայերի շրջանում սոցիալական ցանցերի գործառնության առանձնահատկությունները:

Նախ և առաջ հարկ է նշել, որ համայնքային կյանքի ինքնակազմակերպումը մեծապես կախված է դրանում անդամների ներգրավվածության չափից, ձևից և տեսակից: Որևէ համայնքային կառույցում համայնքի անդամների ներգրավվածությանն անդրադառնալով՝ պարզվում են նրա սոցիալական ակ-

² Էթնոսոցիոլոգիական հետազոտությունն իրականացվել է քանակական և որակական մեթոդներով՝ «Սեփական եվ այլազգի միջավայրում հայերի համեմատական հետազոտության հիմնական ուղղությունները. ուսումնասիրության խնդիրներն ու հեռանկարները» նպատակային ծրագրի շրջանակներում (2011-2015թթ.): Ծրագիրն իրականացվել է ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի Սփյուռքի հետազոտությունների բաժնի կողմից (հմմտ. Սեփական և այլազգի միջավայրում հայերի համեմատական հետազոտության հիմնական ուղղությունները. խնդիրներն ու հեռանկարները, Հայրենիք-Սփյուռք առնչությունները հայկական մամուլում. Հայաստանի և Սփյուռքի թերթերի կոնտենտ անալիզ: **Կարապետյան Ռ.**, Երևան, 2012, էջ 19):

տիվությունը, սոցիալական գործունեության բազմազանության աստիճանը և ուղղվածությունը (դեպի ներս՝ համայնք, կամ դեպի դուրս՝ օտար միջավայր):

Ուսումնասիրված խմբի մեծամասնությունը՝ 94%, ներգրավված է այս կամ այն համայնքային կառույցում: Դա խոսում է այն մասին, որ նրանց սոցիալական ակտիվության որոշակի մասն ապահովվում է հենց համայնքային սոցիալական հարցերով և լրացվում է հայկական «բովանդակությամբ»: Սակայն կարևոր է հասկանալ, թե ինչպիսի սոցիալական ակտիվություն են ցուցաբերում համայնքի ներկայացուցիչներն ընդհանրապես. արդյոք ակտիվ համայնքային վարքը, ընդհանուր առմամբ, համապատասխանում է նրանց սոցիալական վարքի՞ն, թե՞ ավելի վառ դրսևորվում է այլընտրանքային սոցիալական ակտիվության բացակայության խորապատկերին: Այս նպատակով անհրաժեշտ է պարզել, թե համայնքային կառույցներում ներգրավված լինելն ինչ կապի մեջ է այդ կառույցներում զբաղեցրած տեղից: Անձի իրականացրած սոցիալական գործառույթը որոշակի կառույցում կարող է ցույց տալ ինչպես նրա դիրքը համայնքի ներսում, այնպես էլ ազդել անձի սոցիալական դիրքորոշումների, նախընտրությունների վրա:

Աղյուսակ 1-ում ներկայացված է ուսումնասիրված խմբի ներգրավվածությունը համայնքային կառույցներում:

**Աղյուսակ 1. Ներգրավվածությունը համայնքային կառույցներում
(% հարցվածներից)**

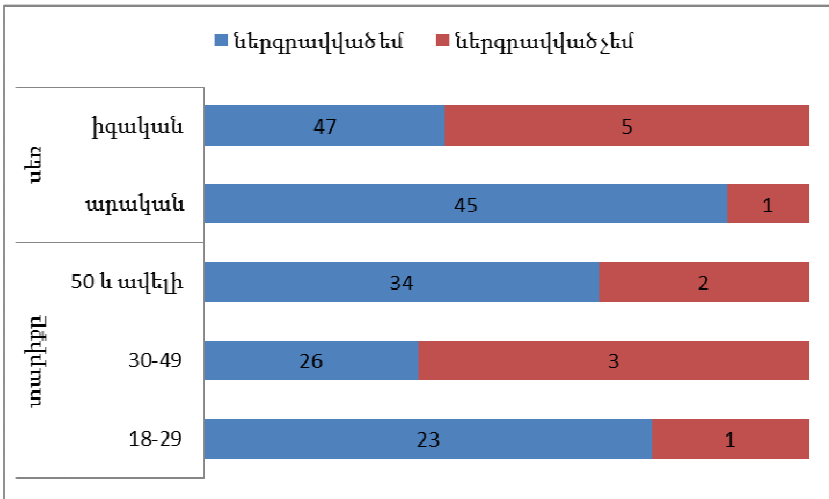
Կազմակերպության տեսակը	%
Կուսակցական	37,9
Մշակութային	19,7
Բարեսիրական	19,7
Մարզական	18,2
Հայրենակցական	1,5
Կրթական	1,5
Եկեղեցական	1,5

Ուսումնասիրված խմբի ներգրավվածությունը համայնքային կառույցներում բավականին բարձր է: Հարցվածների մոտ երեք քառորդը ներգրավված է այս կամ այն կազմակերպության մեջ:

Համայնքային կառույցներից ամենաակտիվ գործունեություն են ծավալում քաղաքական կուսակցությունները: Ըստ ներգրավվածության աստիճանի՝ կուսակցություններին հաջորդում են մշակութային, բարեսիրական և մարզական կառույցները, որոնց միջոցառումներին մասնակցում են մեր կողմից հարցված ամեն հինգերորդ բեյրութահայը:

Գծապատկեր 1-ում ներկայացված է ուսումնասիրված խմբի սեռատարիքային կազմն ըստ համայնքային կառույցներում ներգրավվածության:

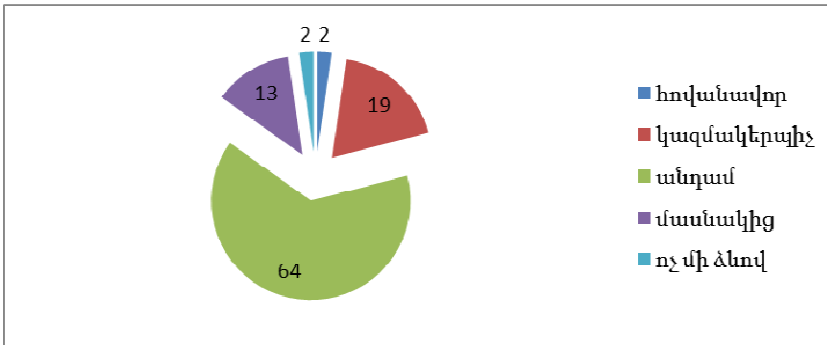
Գծապատկեր 1. Համայնքային կառույցներում ներգրավվածությունն ըստ սեռատարիքային կազմի (% հարցվածներից).

Համաձայն ստացված արդյունքների՝ խմբում ավելի բարձր ներգրավվածություն նկատվում է արական սեռի և երիտասարդների մոտ, իսկ ամենաքիչը՝ միջին տարիքի անձանց և կանանց մոտ: Սա կարող է գործոն դառնալ ինչպես ներգրավվածության դրդապատճառների բացահայտման, այնպես էլ կառույցների հետագա գործունեության ուղենշման համար: Ստացված տվյալների միջոցով կարելի է արձանագրել երիտասարդների հետաքրքրվածու-

թյունը համայնքային կյանքով, ինչը կարող է ապահովել համայնքային կառույցների հետագա կայուն գործունեությունը մոտ ապագայում:

Գծապատկեր 2. Համայնքի անդամների՝ կառույցներում ներգրավվածության ձևը (% հարցվածներից)

Համայնքային կառույցներում ներգրավվածությունը կարող է ստեղծել հայկական միջավայր, որտեղ դրանց ներկայացուցիչներն այս կամ այն կերպ առնչվում են «հայկական»-ի հետ, և ինչ-որ չափով իրենք էլ են ներմուծում որոշակի հայկական տարրեր: Որպես կազմակերպության անդամ ներգրավվածների մեծ չափը խոսում է հենց դրա մասին, քանի որ այս մարդիկ կրում են ոչ միայն հայկականին առնչվող տեղեկատվություն, այլև տարածում են այն: Ուշագրավ է կազմակերպիչների բավականին մեծ տոկոսը, ինչը թույլ է տալիս հետևություն անել համայնքում ստեղծվող կամ համայնք ներմուծվող տեղեկատվության բազմազանության մասին: Վերջինս տեղեկատվության որակի կարևոր ցուցիչներից մեկն է, ուստի կարելի է եզրակացնել, որ կազմակերպիչների քանակի աճին զուգահեռ բարձրանում է նաև տեղեկատվության որակը:

Այսպիսով, այլընտրանք միջավայրում ցանցային վարքի փոփոխության կամ առանձնահատկությունների պահպանման համար կարևորագույն գործոններից է տվյալ միջավայրի ազդեցության և ներքին գործոնի հարաբերակցությունը: Որևէ մեկի գերիշխումը հանգեցնում է համայնքում բոլորովին այլ սոցիալական հարաբերությունների և վարքի ձևավորման: Բացի արտաքին ու ներքին գործոններից, կարևոր է առանձնացնել համայնքային կազմակեր-

պոլություններին ներգրավվածության հարցը, ինչը կարող է տվյալ համայնքի ինքնակազմակերպման և ինքնակառավարման ցուցիչ հանդիսանալ:

Վերոնշյալ եզրահանգումների և հետազոտության արդյունքների վերլուծության հիման վրա կարելի է առանձնացնել հետևյալը՝ որպես Բեյրութի հայերի մոտ ցանցային հատկանիշների առանձնահատկություն. Բեյրութի հայ համայնքում դիտարկվում է համայնքին ներգրավվածության բարձր աստիճան, որի որակական բնութագրիչները՝ ներգրավվածության չափ, տեսակ, խտություն և այլն, թույլ են տալիս եզրակացություն անել ընդհանուր առմամբ համայնքի ինքնակազմակերպման բարձր մակարդակի վերաբերյալ:

ОСОБЕННОСТИ СЕТЕВЫХ ОТНОШЕНИЙ СРЕДИ БЕЙРУТСКИХ АРМЯН

СОНА НЕРСИСЯН

Для этнической группы, находящейся в инонациональном окружении, особое значение приобретают социальные сети, внутри которых её члены реализуют свою потребность в поддержании своей идентичности. В связи с этим социальная сеть в диаспоре приобретает особое значение и её функционирование, как и развитие, обуславливают существование и воспроизводство этнической группы, определяют формирование структур самоуправления и т.п. Именно поэтому важно исследовать характер функционирования социальных сетей в диаспоре, качественные параметры которых определяются множеством факторов.

В этом контексте осмысление роли социальных сетей в сохранении этничности среди армян диаспоры приобретает особое значение. Это обусловлено тем, что армянский этнос располагает огромным опытом выживания в разнообразном инонациональном окружении. С этой целью рассмотрим общее и особенное в функционировании социальных сетей среди армян диаспоры.

Ключевые слова – Диаспора, сетевые отношения, родственные связи, общинные организации.

THE ATTRIBUTES OF NETWORK RELATIONS AMONG BEIRUT ARMENIANS

SONA NERSISYAN

Social networks give an opportunity to different ethnic groups in foreign environment to form ethnic self-governed groups. This explains the importance of investigating the nature of the network activities in the Armenian diaspora, define their qualitative standards and identify the factors that exercise influence on them.

The network ties and their nature have a decisive role in the construction and functioning of network relations in an Armenian society. It is important to find out the way Armenians construct and develop relationships in other environments, and whether the aforementioned peculiarities are maintained, and what kind of changes they undergo when subjected to foreign influences. This is the reason for observing in the first place the issue of the involvement of the representatives of the diaspora in the organizations of the community, the way and influence on the life of the community.

Key words – Diaspora, network relationships, family relations, community organizations.

**ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԼՈՍ ԱՆՋԵԼԵՍԻ
ՀԱՅԵՐԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ
(ըստ հետազոտության տվյալների)**

ԼՈՒՍԻՆԵ ՏԱՆԱՋՅԱՆ

Հայկական համայնքների շարքում իր ծագման բազմաշերտությամբ և մեծությամբ իր ուրույն տեղն է զբաղեցնում Լոս Անջելեսի հայկական համայնքը: Այն առանձնանում է սոցիալական կառուցվածքով և ինտենսիվ քանակական աճով, ինչը պայմանավորված է աշխարհի բոլոր կողմերից՝ Հայաստանից, Միջին Արևելքից, Ամերիկայի տարբեր շրջաններից հայերի ներգաղթով:

Նշված տարածական տեղաշարժերը, ինչպես նաև այլ բազմատեսակ ազդեցությունները (քաղաքական, տնտեսական և այլն) համայնքում առաջ են բերում մի շարք սոցիալական փոփոխություններ: Այս առումով սոցիալական փոփոխությունները դառնում են յուրատեսակ օբյեկտ Սփյուռքի ուսումնասիրության շրջանակներում:

Հոդվածի նպատակն է հետազոտել Լոս Անջելեսի հայերի շրջանում կատարվող սոցիալական փոփոխությունների միտումները՝ նրանց կենսագործունեության սոցիալական համատեքստի փոփոխման պայմաններում:

Բանալի բաներ – սոցիալական տեղաշարժեր, փոփոխություններ, Լոս Անջելեսի հայկական համայնք, սոցիալ-մասնագիտական խմբեր, սոցիալական մոբիլություն:

Հայկական համայնքների շարքում իր ծագման բազմաշերտությամբ և մեծությամբ իր ուրույն տեղն է զբաղեցնում Լոս Անջելեսի հայկական համայնքը: Այն առանձնանում է սոցիալական կառուցվածքով և ինտենսիվ քանակական աճով: Այս քաղաքում բազմաթիվ մշակութային, կրթական, քաղաքական, հայրենակցական ու կրոնական կենտրոններով հայ համայնքն ընդհանուր առմամբ դիսպերս է, սակայն այդ ընդհանուր պատկերի մեջ կան որոշ կոմպակտ խմբեր (Գլենդեյլ, Հոլիվուդ, Ֆրեզնո և այլն), որոնք գտնվում են բավականին բազմազան էթնոմշակութային միջավայրերում¹: Վերջին 50 տարիների ընթացքում միջինարևելյան քաղաքական անցուդարձերի հետևանքով (Սիրիայի, Լիբանանի ներքին քաղաքական իրավիճակները, լիբանանյան քաղաքացիական պատերազմը, Իրանի Իսլամական հեղափոխությունը և այլն) մեծ հոսքեր են նկատվում դեպի Լոս Անջելես, ինչպես նաև հետխորհրդային

¹ Փիրումյան Ռ., Ավագյան Ք., Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ, «Հայ սփյուռք հանրագիտարան», Երևան, 2003, էջ 33-46:

շրջանից սկսած՝ արտագաղթի հսկայական միտում է նկատվում Հայաստանի Հանրապետությունից²: Նշված տարածական տեղաշարժերը, ինչպես նաև այլ բազմատեսակ ազդեցությունները (քաղաքական, տնտեսական և այլն) համայնքում առաջ են բերում մի շարք սոցիալական փոփոխություններ: Այս առումով սոցիալական փոփոխությունները դառնում են յուրատեսակ օբյեկտ Սփյուռքի ուսումնասիրության շրջանակներում: Առհասարակ ժամանակակից աշխարհում էթնիկ խմբերի մեծ զանգվածների տեղաշարժերը նպաստում են բազմաէթնիկ հանրույթների ավելացմանը, որոնցում տեղի ունեցող մի շարք գործընթացներ առավելապես պայմանավորված են էթնիկ խմբերի սոցիալական փոփոխություններով և տվյալ միջավայրին ինտեգրման ուղղվածությամբ³: Էթնիկ խումբն, իր սոցիալական հատկանիշներով (սոցիալական կառուցվածք, սոցիալական շերտ, տնտեսական գործունեություն և այլն) ներթափանցելով նոր միջավայր, ձեռք է բերում տվյալ հասարակության մեջ որոշակի կարգավիճակ, որը որոշվում է նրա ունեցած ռեսուրսներով⁴: Տվյալ երկրում հասարակական միջավայրի այն հատվածը, որը զբաղեցնում է էթնիկ խումբը, դառնում է նրա զարգացման սկզբնակետը: Սփյուռքում նույն էթնոսի տարբեր խմբեր, կախված ունեցած ռեսուրսներից և ընդունող երկրի միջավայրից, կարող են զբաղեցնել տարբեր կարգավիճակներ և ունենալ տարբեր մասնագիտական կարողություններ, հետևաբար նաև մոբիլության տարբեր ընթացք:

Հոդվածի նպատակն է ուսումնասիրել Լոս Անջելեսի հայերի շրջանում կատարվող սոցիալական փոփոխությունների միտումները՝ ներսերնդային և միջսերնդային կտրվածքով տարբեր ժամանակային պայմաններում, հասկանալ Լոս Անջելեսի հայերի սոցիալական մոբիլության առանձնահատկությունները՝ պայմանավորված և՛ սոցիալական միջավայրով, և՛ էթնիկ խմբին հատուկ ելակետային հատկանիշներով:

Ըստ հետազոտության տվյալների՝ հարցվածների աշխատանքային գործունեության տեսակները բաշխվել են երեք խոշոր սոցիալ-մասնագիտական

² **Bozorgmeher M., Sabagh G., Der Martirosian C.** Subethnicity: Armenians in Los Angeles, New Brunswick Immigration and entrepreneurship: culture, capital and ethnic networks. (U.S.A.) and London (U.K.), 2004, p. 247-248.

³ **Ungar M.** Researching culturally diverse pathways to resilience: challenges and solution. Multiethnicity & multiethnic families. U.S., 2010, p. 253.

⁴ **Бредникова О., Паченков О.** Этничность “этнической экономики” и социальные сети мигрантов // Экономическая социология. Том 3, № 2, 2002, стр. 75.

խմբերի⁵, որոնց համամասնությունը տրված է աղյուսակ 1-ում.

- ա) առավելապես ֆիզիկական աշխատանք կատարողների խումբ,
- բ) ծառայողներ կամ սպասարկման ոլորտի աշխատողների խումբ,
- գ) առավելապես մտավոր աշխատանք կատարողների խումբ:

Հարկ է նշել, որ առանձնացվել են նաև այնպիսի խմբեր, ինչպիսիք են սովորողները և չաշխատողները:

Ելնելով հոդվածի նպատակից և խնդիրներից՝ հոդվածում ներառվել են Լոս Անջելեսի հայերի շրջանում իրականացված էթնոսոցիոլոգիական հետազոտության տվյալները⁶:

Ըստ փորձագիտական գնահատականների՝ այսօր հայկական համայնքը Լոս Անջելեսում ունի իր հարուստ ներկայությունը, որն առաջին հերթին արտահայտվում է և՛ ֆիզիկական ներկայությամբ, և՛ կազմավորված եկեղեցիներով, ազգային, մշակութային կենտրոններով, հայրենակցական միություններով, ոչ շահույթաբեր կազմակերպություններով, մամուլով և այլն: Լոս Անջելեսի հայերը մեծամասամբ կենտրոնացած են Հոլլիվուդում և Գլենդեյլում: Համայնքը ընդհանուր առմամբ հին (դասական) Սփյուռքի և նոր ձևավորված Սփյուռքի միասնությունն է: Դասական Սփյուռքը, որի արդյունքն են հայկական դպրոցները, կուսակցությունները, միությունները, հայալեզու թերթերը, Բեյրութի հայերի սերունդներն են հիմնել մինչև 80-ականները: Պարսկահայերի և հայաստանցի հայերի ներգաղթով բավական մեծ փոփոխություններ եղան դպրոցների լեզվական քաղաքականության մեջ: Առկա է նաև նոր Սփյուռքը, որոնք հիմնականում կազմում են Հայաստանից գաղթած հայերը: Վերջիններս

⁵ **Карпетян, Р. С.** Миграция в городах Армении. Этносоциологическое исследование. Ереван, 2013, стр. 95-96.

⁶ Էթնոսոցիոլոգիական հետազոտությունն իրականացվել է «Սեփական և այլազգի միջավայրում հայերի համեմատական հետազոտության հիմնական ուղղությունները. ուսումնասիրության խնդիրներն ու հեռանկարները» նպատակային ծրագրի շրջանակներում (2011-2015թթ.)՝ քանակական և որակական մեթոդներով (հարցազրույցներ համայնքային կազմակերպությունների ներկայացուցիչների հետ, ձևայնացված հարցումներ Լոս Անջելեսի հայ համայնքի անդամների հետ քվոտային ընտրանքով և ձևակույտի մեթոդով, չներգրավված դիտարկում՝ առանց պլանի ձևաչափով): Ծրագիրն իրականացվել է ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի Սփյուռքի հետազոտությունների բաժնի կողմից (հմմտ. Սեփական և այլազգի միջավայրում հայերի համեմատական հետազոտության հիմնական ուղղությունները. ուսումնասիրության խնդիրներն ու հեռանկարները, Հայրենիք-Սփյուռք առնչությունները հայկական մամուլում. Հայաստանի և Սփյուռքի թերթերի կոնտենտ անալիզ, **Կարապետյան Ռ.**, Երևան, 2012, էջ 19):

հիմնականում գալիս են բարեկամների հետ, կազմում են առանձին խմբեր և միայն դպրոցներում են միախառնվում հին Սփյուռքի ներկայացուցիչների երեխաներին: Սակայն հին և նոր Սփյուռքից զատ կան ամերիկահայեր. նրանք, ովքեր 50 տարի այստեղ են բնակվում, արդեն համարվում են ամերիկահայեր՝ տարբերվող մշակույթով: Լոս Անջելեսի ուսումնասիրված հայերի սոցիալ-մասնագիտական կազմն ունի հետևյալ պատկերը:

Աղյուսակ 1. Լոս Անջելեսի հայ համայնքների զբաղվածության պատկերը
(% հարցվածներից)

ՍՈՑԻԱԼ-ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԽՄԲԵՐ	% հարցվածներից
Առավելապես մտավոր աշխատանք կատարողներ	45
Ծառայողներ կամ սպասարկման ոլորտի աշխատողներ	12
Առավելապես ֆիզիկական աշխատանք կատարողներ	6
Սովորողներ	15
Չաշխատողներ	22

Որպես հայկական Սփյուռքի բազմատարր համայնք՝ Լոս Անջելեսի հայ համայնքում խմբերի նմանօրինակ բաշխվածությունը բնական է և օրինաչափ: Ինչպես տեսնում ենք, համայնքում գերակա է առավելապես մտավոր աշխատանք կատարողների խումբը, ինչը հավանաբար կապված է կյանքի և առաջընթացի նկատմամբ բավականին բարձր չափանիշների ու պահանջների հետ, որն էլ դառնում է մոբիլ վարքագծի շարժառիթ: Համայնքը դիտարկվում է որպես տարբեր այլ հայկական գաղթօջախներից, բուն ամերիկահայերից և հայաստանցի հայերից կազմված խառնուրդ:

Քանի որ Լոս Անջելեսում հայերի շրջանում միգրացիոն գործընթացները բավականին հարաշարժ են, ապա դիտարկենք, թե ինչպիսի ընթացք են ստացել հայերի կատարած աշխատանքներն անմիջապես այնտեղ տեղափոխվելուց հետո:

«Տեղափոխվելուց անմիջապես հետո ինչո՞վ եք զբաղվել» հարցից պարզ է դարձել, որ սովորողների խումբը ներառում է տեղափոխվողների մեծամասնությունը (69%), ենթադրվում է, որ, կախված միջավայրից, անհրաժեշտ է

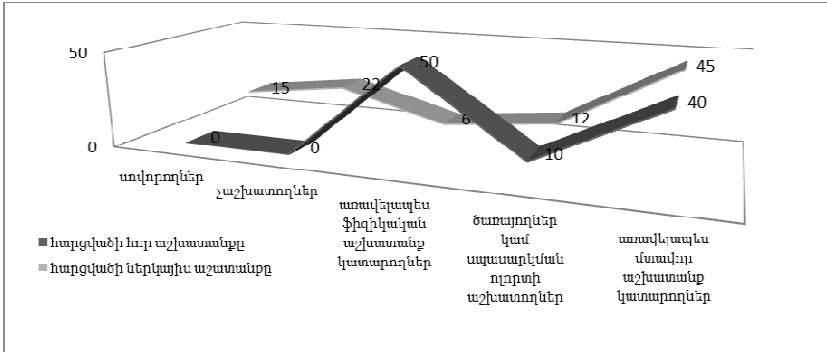
եղել սոցիալական ադապտացիայի համար ձեռք բերել որոշակի գիտելիքներ և պատրաստվածություն: Այս խմբի մեջ են մտել թե՛ երիտասարդները, որոնք ուսում են ստացել այնտեղ, թե՛ մեծահասակները, որոնք կարիք են ունեցել իրացնելու լեզվական կամ այլ գիտելիքներ ու հմտություններ՝ հետագա աշխատանքներ նախաձեռնելու համար: Տեղափոխվելուց անմիջապես հետո 17%-ը զբաղվել է առավելապես մտավոր աշխատանքով, այսինքն՝ տվյալ խումբը գնացել է նպատակադրված և արդեն իսկ որոշակի ռեսուրսներով, հետևապես և ավելի արագ է մտել բնականոն կյանքի մեջ: Այս հավասարապես (7%) տեղափոխվածները զբաղեցրել են ծառայողների և առավելապես ֆիզիկական աշխատանք կատարողների ոլորտները: Համայնքում հարցվածների առաջին և ներկայիս զբաղվածության տեսակները համեմատելիս պարզ է դառնում, որ ամենակայուն խումբը կրկին մտավոր աշխատանք կատարողներն ու ծառայողներն են: Միաժամանակ պետք է նշել, որ նախկինում ֆիզիկական աշխատանքով զբաղվողները ներկայում համալրել են չաշխատողների և սովորողների խմբերը:

Աղյուսակ 2. Լոս Անջելեսի հայ համայնքների զբաղվածության պատկերը տվյալ քաղաք տեղափոխվելուց անմիջապես հետո
(% հարցվածներից)

ՍՈՑԻԱԼ-ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԽՄԲԵՐ	% հարցվածներից
Առավելապես մտավոր աշխատանք կատարողներ	17
Ծառայողներ կամ սպասարկման ոլորտի աշխատողներ	7
Առավելապես ֆիզիկական աշխատանք կատարողներ	7
Սովորողներ	69

Այժմ զուգահեռներ տանենք և տեսնենք՝ ինչպիսի փոփոխությունների է ենթարկվել միջսերնդային մոբիլության գործընթացը (տե՛ս գծապատկեր 1):

Գծապատկեր 1. Լոս Անջելեսի հայերի միջսերնդային մոբիլությունը (% հարցվածներից)

Տեսնում ենք, որ Լոս Անջելեսում սոցիալական վարքագծի ավանդույթի միջսերնդային տրանսմիսիան այնքան էլ չի գործում, մասնավորապես նախկինում առավելապես ֆիզիկական աշխատողների մեծ խումբը (50%) այժմ փոխարինվել է չաշխատողների (22%) և սովորողների (15%) խմբերով: Մտավոր աշխատանքով զբաղվողները գրեթե նույնությամբ պահպանել են նախորդ սերնդի սոցիալական կազմը: Կարելի է ասել, որ կախված իրենց ելքի երկրից՝ Լոս Անջելեսի հայերի տարբեր խմբեր իրենց աշխատանքային ակտիվությունը ցուցաբերում են տարբեր կերպ՝ համապատասխան նախկինում ունեցած փորձի և տվյալ երկրի միջավայրի: Միջավայրին հատուկ պահանջով դրսից տեղափոխված հայերն անմիջապես տեղափոխվելուց հետո զբաղվում են կրթության ձեռքբերմամբ, որն էլ դառնում է սոցիալական շարժունության «գործոն-կատալիզատոր»: Լոս Անջելեսում պայմանները նպաստում են անհատի սոցիալական առաջընթացին՝ նրան տալով լայն հնարավորություններ և միջոցներ՝ ցանկալի կարգավիճակ զբաղեցնելու համար: Սա էլ ապահովում է անհատների սոցիալական մոբիլության տատանումների հավանականությունը՝ ինչպես անկումները, այնպես էլ վերելքները: Ընդհանուր համայնքի կտրվածքով հայերի շրջանում նկատվում է վերընթաց միջսերնդային մոբիլության միտում:

СОЦИАЛЬНЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ СРЕДИ АРМЯН ЛОС-АНДЖЕЛЕСА (по данным исследования)

ЛУСИНЕ ТАНАДЖЯН

Армянская община Лос-Анджелеса занимает особое место среди многочисленных армянских общин, отличаясь своей многослойностью происхождения, структурой и численностью, постоянный рост которой, обусловлен иммиграцией армян из Ближнего Востока, разных регионов Америки, Армении, а также многих других стран.

Учитывая, что пространственные передвижения, а также различные воздействия политического, экономического и иного характера вызывают ряд социальных изменений в общине – они представляются важным объектом в исследовании диаспор.

Цель данной статьи заключается в изучении тенденций социальных изменений, происходящих среди армян Лос-Анджелеса, в условиях изменения социального контекста их жизни.

Ключевые слова – социальные перемещения, изменения, армянская община Лос-Анджелеса, социально-профессиональные группы, социальная мобильность.

SOCIAL CHANGES AMONG THE ARMENIANS IN LOS ANGELES (according to research data)

LUSINE TANAJYAN

The Armenian community of Los-Angeles with its dense population, multilayered origin and social structure has a particular status among many other Armenian communities. Armenians from different parts of the world such as Armenia, some Middle East countries, different states and regions of America etc. continue to immigrate to Los-Angeles increasing its Armenian population. These moves as well as other numerous diverse influences (political, economic and other) bring forth some social changes. And these changes are becoming a singular issue within the framework of Diaspora studies.

The objective of this article is to investigate the tendencies of these social modifications under diverse social activity conditions within the Armenian community of Los Angeles.

Key words – Social moves, changes, the Armenian community of Los-Angeles, socio-professional groups, social mobility.